

• In archieftijdschriften gelezen

In archieftijdschriften gelezen (4)

Deze aflevering is helemaal Ibero-Amerikaans gekleurd. Een kort studieverblijf in Madrid gaf ons de gelegenheid om andermaal in optimale omstandigheden enkele dagen in de uitstekende bibliotheek van het Centro de Información Documental de Archivos (CIDA) (C/ Santiago Rusiñol, 8. E-28071 Madrid) te werken en zo kennis te nemen van publicaties die in België niet aanwezig zijn. Het *Boletín de Información Bibliográfica*, de aanwinstencatalogus van het CIDA, is vanaf jaargang 2004 in pdf-formaat raadpleegbaar op <http://www.mcu.es>, klikken op 'archivos', dan op 'Boletín de Información Bibliográfica'. De hele bibliotheekcatalogus is raadpleegbaar op hetzelfde internetadres: doorklikken op 'Archivos' en dan op 'Bibliografía de Archivos' (geconsulteerd op 7-7-2006).

Gustaaf Janssens, Afdelingshoofd van het Archief van het Koninklijk Paleis (Brussel). Plaatsvervangend Departementshoofd bij het Algemeen Rijksarchief (Brussel). Docent Archivistiek aan de KU Leuven en aan de GGS Archivistiek en Hedendaags Documentbeheer (Brussel).
e-mail: cap@kppr.be; gustaaf.janssens@arch.be; gustaaf.janssens@arts.kuleuven.be

AABADOM: Boletín de la Asociación Asturiana de Bibliotecarios, Archiveros, Documentalistas y Museólogos, 14 (2004; 2) en 15 (2005)

Red.: J.M. Fernández Hevia en Carmela González Rodríguez;
Uitg.: AABADOM. Centro Ciudad Naranco. C/ Fernández de Oviedo s.n., E-33012 Oviedo (Spanje) ISSN 1131-6764
Vanaf jaargang 2000 kunnen alle afleveringen geraadpleegd worden op http://www.aabadom.org/numeros_anteriores.htm

In aflevering 2 van jaargang 14 (2004) brengt Josefina Velasco Rozado in *Los archivos de los Parlamentos: Relaciones profesionales: El Archivo de la Junta General del Principado de Asturias (a propósito del reciente Congreso Internacional del IC. Viena, agosto 2004)* (p. 4-13) een overzicht van de Spaanse parlementaire archieven, zowel die van de federale staat als die van de autonome gemeenschappen. Daarna wordt de SPP/ICA (Section of Archives and Archivists of Parliaments and Political Parties van de

Internationale Archiefraad) voorgesteld. Het laatste deel van het artikel is gewijd aan het archief van het Parlement van de Autonome Gemeenschap Asturië (de 'Junta General del Principado de Asturias'). Jaargang 15 (2005) is een monografie: *Sistema de información documental en red de Asturias* (156 p.). Ze stelt het Asturiaanse informatiesysteem 'SIDRA' voor: het resultaat van een samenwerkingsverband tussen het Centro de Documentación del Principado de Asturias en de Servicio de Archivos administrativos y Documentación. Met het systeem kunnen 16 bibliotheek- en documentatiecentra online ondervraagd worden <http://sidra.princast.es/opac/jsp/inicial.jsp> (geconsulteerd op 7-7-2006). De publicatie is raadpleegbaar via <http://www.aabadom.org/SIDRA.pdf> (geconsulteerd op 7-7-2006).

Ala: Revista de la Asociación latinoamericana de Archivos, nr. 26 (2004)

Uitg.: Asociación latinoamericana de Archivos. Red.: Sara González Hernández - Archivo general de la Nación de Colombia. Carrera 6. 6-91. Bogotá (Colombia) ISSN 0187-0246
Geraadpleegd in de bibliotheek van het CIDA (Madrid).

Dit tijdschrift, het ledenblad van de Asociación latinoamericana de Archivos, richt zich op de eerste plaats tot archivarissen en archiefdiensten uit Zuid- en Midden-Amerika en uit het Caraïbische gebied. Bijdragen verschijnen in het Spaans of in het Portugees, de redactie wisselt geregeld en de afleveringen verschijnen onregelmatig. Zo kwam aflevering 25 in 2002 uit en volgde aflevering 26 pas in 2004. Interessant voor wie zich voor de wetenschappelijke opleiding van archivarissen interesseert is *Conhecimento científico e formação humanística na graduação em arquivologia* (Sérgio Conde de Albite Silva en Mariza Bottino, p. 18-26), geschreven naar aanleiding van een curriculumhervorming aan de Escola de Arquivologia van de Universiteit van Rio de Janeiro (UNIRIO). De auteurs gaan in op wat een archivaris moet kennen en kunnen en stellen duidelijk dat de tijd van afwachten tot de archieven aan een archiefdienst worden overgedragen, voorbij is. Een bibliografie van in het Portugees gestelde of naar het Portugees vertaalde bijdragen sluit dit lezenswaardige artikel af. Interessant voor

de werking van de ALA is de evaluatie van het 'plan de desarrollo archivístico' (actieplan voor de ontwikkeling van het archiefwezen) voor de periode 1994-2003 (p. 29-30). Ten slotte signaleren we nog dat de bijdrage van Armelle Le Goff (*Los archivos de las ONG: una memoria para compartir*; p. 48-69) de Spaanse, door Alicia Casas de Barró licht bewerkte, versie is van een oorspronkelijk in het Frans voor de ICA/CIA-CITRA van Kaapstad (2003) geschreven tekst. De auteur schreef aan de hand van 60 vragen en antwoorden een handleiding voor het beheer van archief van niet-gouvernementele organisaties. De tekst is in 2004 door de ICA/CIA in het Engels, het Frans, het Spaans en het Portugees uitgegeven (Parijs - 32 p.) en kan via de website van de ICA/CIA <http://www.ica.org/biblio.php?pdocid=1718plangue=fra> worden binnengehaald. Deze publicatie is voor iedere archiefvormer erg nuttig.

Revista general de Información y Documentación, 13 (2003); 14 (2004)

Uitg.: Escuela universitaria de Biblioteconomía y Documentación van de Universidad Complutense de Madrid. C/ Santísima Trinidad, 37. E-28010 Madrid (Spanje) ISSN 1132-1873. Geraadpleegd in de bibliotheek van het CIDA (Madrid)

Uit jaargang 2003 en 2004, die nog niet in dit overzicht ter sprake zijn gekomen, hebben slechts twee bijdragen rechtstreeks met het archiefwezen te maken. Juan Carlos Galende Díaz en Mariano García Ruipérez (*El concepto de documento desde una perspectiva interdisciplinaria: de la diplomática a la archivística* (13 (2003, afl. 2); p. 7-35), vragen aandacht voor het 'document', de basis voor elk onderzoek dat op 'informatie' is gebaseerd. De auteurs benaderen het 'document' vanuit diverse disciplines: de diplomatiek, de geschiedenis, het administratief recht, de archivistiek. Het resultaat is een breed opgezette interdisciplinaire studie, waarin de kennis en de ervaring van de historicus (J.L. Galende Díaz) en van de archivaris (M. García Ruipérez - stadsarchief van Toledo) elkaar perfect aanvullen. Een goede selectieve bibliografie over het onderwerp (p. 31-35) sluit het artikel af. Rosa María Ariza Chicharro, presenteert in *El archivo de la Palabra de Radio Nacional de España* (14 (2004, afl. 2); p. 29-58) het woordarchief van de Spaanse Nationale Radio (RNE), het grootste niet-muzikale klankarchief op het Iberische schiereiland en één van de belangrijkste in Europa. De archiefdienst werd niet formeel opgericht, maar is vanaf 1937 stilaan gegroeid. Sinds 1973 is het 'woordarchief' een eigen gespecialiseerde dienst van de Spaanse Nationale Radio-omroep. Achtereenvolgens komen in het artikel de geschiedenis en de werking van de dienst aan bod, wordt aandacht besteed aan het ordeningssysteem, aan de typologie van de diverse geluidsdragers, aan de selectie, aan de bewaaromstandigheden, digitalisering en ontsluiting van het woordarchief. Een basisbibliografie (p. 56-58) over dit type archief sluit het zeer informatieve artikel af. Pedro López López en María Jesús Morillo Calero trekken ten slotte de aandacht met een algemeen sociologisch artikel over globalisering, recht op

informatie en informatieoverdracht (*Derecho a la información en el marco de la globalización neoliberal: bibliotecas, archivos y medios de comunicación de masas*, 13 (2003, afl. 2); p. 97-131). Zij zetten uiteen wat 'globalisering' betekent en waar en wanneer dit begrip voor het eerst is opgedoken: in een artikel van Th. Lewitt in *Harvard Business Review* van juni 1983. Aan het archiefwezen schenken de auteurs echter nauwelijks aandacht.

Revista del Archivo General de la Nación, 25 (2005)

Red.: José Luis Abanto Arrelucea; Uitg. Archivo Geeneral de la Nación del Perú. C/ Manuel Cuadros s.n. Palacio de Justicia. Lima 1. (Peru) ISSN 259-2371 Geraadpleegd in de bibliotheek van het CIDA (Madrid).

Na drie jaar stilte kwam dit Peruviaanse archieftijdschrift opnieuw tot leven en wel met een vuistdikke aflevering: een huldenummer voor Vicenta Cortés Alonso, één van de grote dames uit de Ibero-Amerikaanse archiefwereld. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze aflevering uiterst belangrijke archivalistische bijdragen bevat. Tussen 1948 en 2004 publiceerde Cortés Alonso liefst 498 bijdragen, waaronder 143 recensies. De meeste hebben te maken met archivistiek. Doña Vicente begon haar loopbaan in 1954 in het Archivo General de Indias (Sevilla) en vertrok daarna naar Colombia. In 1964-1965 was zij terug in Sevilla. Ze was van 1968 tot 1973 directeur van het archief van het Spaanse Ministerie van Onderwijs en Wetenschap, van 1973 tot 1984 hoofd van de Spaanse archiefinspectie, en van 1984 tot 1990 nam zij de leiding van het Archivo Histórico Nacional (Madrid) op zich. Tussen 1986 en 1992 was Vicenta Cortés Alonso voorzitter van de ANABAD (Asociación nacional de Bibliotecarios, Archiveros y Documentalistas). José Luis Abanto Arrelucea schetst in *Una vida dedicada a los archivos: bibliografía de Vicenta Cortés Alonso* (p. 79-126) de gevarieerde, rijke archiefloopbaan van de gevierde en geeft een volledige bibliografie. Isabel Seco Campos gaat daar in *Homenaje a Vicenta Cortés Alonso: seis obras fundamentales para conocer su aportación archivística* (p. 197-203) dieper op in. Deze feestbundel is een echte reader in de archivistiek. Vele aspecten van het vakgebied komen aan bod en worden door een schare van specialisten behandeld.

Ana Duplá del Moral, directeur van het Archief van de Comunidad de Madrid en één van de meest gerenommeerde Spaanse specialisten inzake het beheer van dynamisch archief (archivo de oficina), brengt in *Glosario de terminología archivística* (p. 33-43) na een korte inleiding een Spaanse archiefterminologie (64 termen) specifiek gericht op dynamisch archief. Deze lijst is uiteraard speciaal voor Spaanse en Spaanstalige archivarissen gemaakt, maar hij is zeker ook nuttig voor wie met archiefterminologie bezig is. Vooral het lemma 'fases de archivo' (levensfasen van archief) is verhelderend. Luis Fernando Jaén García,

directeur van het Archivo histórico bij het Archivo General Nacional van Costa Rica, toetst in *La archivística en el contexto de la teoría general de sistemas* (p. 353-361) de archivistiek op haar systeemwaarde en besluit dat deze wetenschap aan alle basisvereisten voldoet om volgens de algemene systeemtheorie van bioloog Ludwig von Bertalanffy als een echt coherent systeem beschouwd te worden. In 30 punten brengt Elio Lodolini in *Archivística in pillole* (p. 407-413) een synthese van wat archivistiek, archiefbeheiden en archieven in wezen zijn. Deontologie en ethiek zijn niet hetzelfde. Daarom spreken wij eerder van een 'deontologische code', terwijl de Angelsaksische wereld het heeft over 'code of ethics'. Carlos López Rodríguez buigt zich over dit verschil van benadering en bespreekt in *¿Son éticos los códigos deontológicos archivísticos?* (p. 177-187) de problematiek van een deontologische code voor archivariissen. Hij doet dit aan de hand van diverse gepubliceerde codes, in het bijzonder die van de Vereniging van Catalaanse archivariissen. Zijn besluit is dat deze teksten te abstract en te weinig praktijkgericht zijn. José Luis Rodríguez de Diego, directeur van het befaamde Archivo General de Simancas, is goed geplaatst om over de evolutie van het archiefwezen in de Nieuwe Tijd te schrijven. In zijn korte, maar interessante bijdrage (*Archivística en la edad moderna*, p. 415-417) beschrijft hij hoe er vanaf het einde van de 14de eeuw in Castilië een onderscheid groeide tussen bestuurszaken en gerechtszaken. Zo ontstond in 1485 het archief van de Real Chancillería de Valladolid als bewaarplaats voor de dossiers van processen die voor deze hoge Castiliaanse rechtbank waren gevoerd. Ongeveer tegelijkertijd werd de noodzaak aanvoeld van een centrale, georganiseerde bewaring van politieke bescheiden. De afwezigheid van een vaste residentie voor het vorstelijk hof en de troebele periode na het overlijden van Isabella de Katholieke, gevolgd door de opstand van de Comunidades de Castilla, zouden in 1540 leiden tot de bestemming van het kasteel van Simancas tot centrale archiefbewaarplaats voor archieven gevormd door de verschillende centrale raden en bestuursorganen van het Spaanse Rijk. Filips II maakte werk van de organisatie van het archiefdepot en vaardigde in 1588 een archiefreglement uit. In *Los archivos en la era digital: conceptos y estrategias para estar en la Web* (p. 341-352) staat Julio Cerdá Díaz stil bij 'hoe en wat' van een website voor archiefdiensten. Hij geeft een aantal vuistregels en algemene richtlijnen. De bijdrage is weinig vernieuwend, maar is nuttig als geheugensteun.

Oorlog, en vooral een burgeroorlog, brengt niet alleen veel menselijk leed mee, maar is ook zeer rampzalig voor archieven. In *Consideraciones sobre los fondos documentales generales por la Hacienda Pública española durante la guerra civil de 1936-1939* (p. 49-56) staan Concepción Mendy en Agustín Torreblanca speciaal stil bij de lotgevalen van de archieven van Economische Zaken (die van de Spaanse Republiek en die van de opstandige nationalist, de uiteindelijke overwinnaars), die momenteel over zeven archiefbewaarplaatsen verspreid zijn. Ook aan de gevolgen van de burgeroorlog op de archieforganisatie in Spanje

wordt uitvoerig aandacht besteed. Mariano García Ruipérez, auteur van *La legislación española y el concepto de documentos de archivo* (p. 241-256), publiceerde al eerder over 'het document' (zie de bespreking van jaargang 13 (2003) van *Revista general de Información y Documentación*). In dit artikel gaat hij in op het begrip 'document' in de archiefwet van Andalucia (1984), in die van Baskenland (2003) en in diverse handboeken over archivistiek. Meestal associeert men 'registratuur' en 'registratordienst' op de eerste plaats met administratieve cultuur in Duitsland en Nederland. Ook Spanje heeft in 1871 de registratie van inkomende en uitgaande documenten verplicht gemaakt. In *Archivística española y 'registratur' germánico: archivos de gestión y registro general de entrada y salida de documentos* (p. 127-152) gaat Manuel Romero Tallafigo in op de gevolgen van de verplichte registratuur voor het dynamisch archief uit het laatste kwart van de 19de eeuw. In het moderne, democratische Spanje van na 1975 en 1978 zijn de archiefdiensten van de Autonome Gemeenschappen niet weg te denken. *El archivo de Castilla-La Mancha* (p. 363-379) van Luis Martínez García is een goede uiteenzetting over groei, uitbouw, huisvesting en activiteit van het Archief van de Autonome Gemeenschap Castilië-La Mancha. Het gemeentearchief van Alcobendas, een snel groeiende voorstad ten noorden van Madrid, hecht onder impuls van Julia María Rodríguez veel belang aan solidariteit met Latijns-Amerikaanse archiefdiensten en archivariissen. In *Archivo municipal: memorias de gestión y cooperación iberoamericana* (p. 257-265) toont de energieke directrice van deze relatief kleine dienst aan hoe het gemeentearchief al enkele jaren een samenwerkingsverband uitbouwt. Meteen is de overstap naar het archiefwezen in Latijns-Amerika gemaakt. Teresa Carrasco Caverro schetst in *Fortalecimiento del Sistema Nacional de Archivos en el Perú* (p. 231-240) de organisatie en de ontwikkeling van nieuwe regionale archiefdiensten in Peru. Zij heeft ook aandacht voor de concrete situatie en evolutie in de periode 2003-2004.

In *Transformations in archival education and training: the United Kingdom since 1990* (p. 267-277) schetst Michael Cook de evolutie van de opleiding van archivariissen in het Verenigd Koninkrijk sinds de jaren 1990. Zijn conclusie: de aandacht voor 'records management' kreeg de overhand op die voor de 'traditionele' archieftaken, de internationalisering van de archivistiek is overduidelijk, in de universitaire opleidingen kwam er een doorbraak van voltijdse leeropdrachten in de archivistiek en de invloed van informatietechnologie is onstuitbaar.

In deze rijke feestbundel is ook de tekst van de toespraak opgenomen die Vicente Cortés Alonso heeft gehouden bij haar 80ste verjaardag. Daarin bezingt zij o.a. haar liefde voor de archieven en voor Amerika: *Palabras clave: Africa, América, Amor, Antropología y Archivos* (p. 397-400). (Gustaaf Janssens).

